

- лібералізація режимів іноземного інвестування, що у випадку надмірного припливу капіталу та вірогідного зворотнього відтоку капіталу, можливого в умовах невизначеності на світових ринках, може нести загрозу стабільності функціонування економіки;

- бурхливе зростання банківського сектора, що фінансується шляхом зовнішніх запозичень, та таїть загрозу втрати державою важелів контролю над ринками капіталу, зокрема на банківським ринком;

- зважена монетарна та фіскальна політика, спрямована на залучення прямих іноземних інвестицій;

- оцінка державою фактору "перспективи вступу до ЄС", та розробка відповідних заходів, спрямованих на захист національних економічних інтересів.

Заходи державного регулювання мають бути спрямовані перш за все на збільшення надійності фінансової системи. В свою чергу така надійність дасть у майбутньому змогу протистояти зовнішнім факторам, що породжуватимуть нестабільність на світових фінансових ринках. Заходи, безпосередньо спрямовані на здійснення контролю за фінансовими операціями, пов'язані

ними із надходженням (або відтоком) капіталу, мають бути використані лише у особливих поодиноких випадках, адже такі заходи можуть принести лише тимчасові результати. Як показує досвід, із плином часу кардинальні та жорсткі контрольні міри втрачають свою ефективність, в першу чергу тому, що їх починають уникати чи обходити законним шляхом, користуючись прогалинами в нормативних актах.

1. *Анісімов А.Є.* Інтеграція України до світового ринку капіталу в умовах глобалізації: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2006. – 20 с. 2. *Підгайна Н.Я.* Особливості лібералізації ринку позичкових капіталів у трансформаційних процесах країн Центральної та Східної Європи: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 20 с. 3. IMF Balance of Payment Statistics, 2006. Percentage increase in gross financial account outflows, all countries, from 1994 to 2005. 4. Hilbers, Ötker-Robe, Pazarbasıoglu, and Johnsen Assessing and Managing Rapid Credit Growth and the Role of Supervisory and Prudential Policies // IMF Working Papers, 2005.

Надійшла до редколегії 10.11.07

УДК 657 (075.8)

Г. Голубнича, канд. екон. наук, доц.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА КОМПОНЕНТА У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

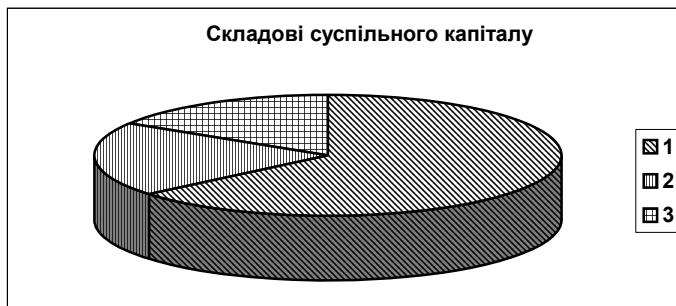
Розкрито зміст і значення науково-дослідної компоненти у підготовці бакалаврів та магістрів з обліку та аудиту в класичних університетах, досліджено досвід її впровадження та взаємозв'язок з процесами стандартизації бухгалтерського обліку, звітності, аудиту і освіти.

The maintenance and value research components in preparation of bachelors and masters on account, the economic analysis and audit in universities is opened, experience of its introduction and interrelation with processes of the standardizations of account, the reporting, audit and training is investigated.

Прийняття Болонської декларації створює у першу чергу для країн Європи умови формування єдиного світового освітняського та наукового простору. Вищі навчальні заклади багатьох країн під впливом основних вимог Болонської декларації розробляють та упроваджують нові концепції освіти, сучасні наукові теорії, методології, методи та методики навчання, що відповідають постійним змінам зовнішнього, відносно освітняського простору, середовища та все наростаючим потокам інформації, в першу чергу, економічної.

Вченими вже визнано економіку XXI століття "економікою знань" або "економікою інтелектуальної праці". Тому, не зважаючи на те, що основною метою діяльності суб'єктів господарювання та здійснюваних ними відповідних господарських процесів (постачання, виробництва, реалізації) залишається збереження капіталу, досягнення такої мети все більше стає можливим тільки завдяки інтелектуалізації – "виробництву" інформації, яка у свою чергу забезпечується стандартизацією освіти та гармонізацією і трансформацією фундаментальних наукових знань і освіти. Відповідно, масштабні процеси глобалізації вимагають розробки надзвичайно складних механізмів адаптації існуючих наукових та освітняських сфер до якісно нового зовнішнього середовища їх функціонування. Визначена точка зору є актуальною на сьогоднішній день і досліджується як вітчизняними, так і іноземними фахівцями [1, 5, 10, 12].

Поступове формування механізмів сучасної освітнясько-науково-професійної адаптації включає до свого змісту різноманітні елементи, у тому числі багатосторонні міжнародні угоди, до складу яких відносять і Болонську декларацію, що спрямована на побудову сучасної освітняської сфери не тільки у європейських, а й у інших країнах світу. Одночасно, в умовах впровадження положень Болонської декларації, як свідчить міжнародний і вітчизняний досвід, все більше посилюються вимоги до науково-дослідної компоненти у навчальному процесі. Актуальність дослідження посилюється у зв'язку з розробкою та впровадженням Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні, якою передбачається проведення щорічних науково-практичних конференцій з обговорення питань запровадження та застосування МСФЗ та Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО); формування інформаційно-аналітичної бази із практики застосування МСФЗ та МСБО, включаючи наукові статті; узагальнення наукових пропозицій, спрямованих на вирішення проблемних питань впровадження МСФЗ [13, с. 3–4]. Також особлива увага приділяється дослідженням впливу фундаментальної науки та освіти на прискорення подальшої інтелектуалізації процесів суспільного відтворення матеріальних благ. На діаграмі (рис.1) відображено узагальнену структуру суспільного капіталу за даними Всесвітнього банку.

де: 1 – людський капітал (робоча сила) – 64%; 2 – природний капітал (природні ресурси) – 20%; 3 – традиційний капітал у фізичній формі – 16%

Рис. 1. Діаграма структури суспільного капіталу за даними Всесвітнього банку [10, с. 3]

Базовими вищими навчальними закладами для постійного і активного проведення фундаментальних наукових досліджень сучасних економічних, технологічних, технічних та інших процесів, пов'язаних з життєдіяльністю людини, були і залишаються класичні університети. У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка історично склалося так, що процесам інтеграції науки і освіти приділяється постійна увага. Видатний вчений, філософ і економіст С. Булгаков, займаючись викладацькою діяльністю у Київському університеті Св. Володимира, відмічав: "вступаючи в дім економічної науки, не можна йти тільки вперед, а необхідно підніматися і угору, необхідно запитувати себе не тільки про те, яка техніка цього знання, але й про те, який його загальний смисл, вища цінність, який ідеал цього знання..." [6, с. 5]. Тобто розуміння студентами філософії кожної дисципліни, кожної галузі економічних знань вимагає засвоєння основних положень місії окремої економічної науки.

Об'єктом даного дослідження є науково-дослідна компонента у процесі підготовки бакалаврів та магістрів з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту. Предмет дослідження складають принципи, методи, організаційні засади реформування систем підготовки фахівців з обліку та аудиту та підвищення їх професійного рівня в умовах активного впровадження вимог Болонських домовленостей. Мета дослідження полягає у тому, щоб на основі вітчизняного та міжнародного досвіду дослідити сутність та характерні риси науково-дослідної компоненти у підготовці бакалаврів та магістрів з обліку, економічного аналізу та аудиту в університетах. Відповідно до мети поставлено наступні завдання: визначити зміст поняття науково-дослідної компоненти у підготовці бакалаврів та магістрів з обліку, економічного аналізу та аудиту; розглянути середовище її формування у сучасних умовах в контексті міжнародних процесів стандартизації професійної освіти бухгалтерів та аудиторів: Болонського процесу, Міжнародних стандартів освіти для бухгалтерів, державних стандартів підготовки фахівців з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту в європейських країнах та країнах СНД, досвіду впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності, Міжнародних стандартів аудиту, надання впевненості та етики; дослідити можливості розробки та впровадження національного державного стандарту бухгалтерської освіти відповідно до вимог Болонської декларації з урахуванням особливостей науково-дослідної компоненти. Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові методи (діалектичний, системний, історичний) та спеціальні методи: елементи методу бухгалтерського обліку та фінансової звітності, методи економічного аналізу, статистичні методи.

Нові вимоги до змісту та організації сучасної підготовки бакалаврів та магістрів, які пов'язані з глобаліза-

цією, протиріччями її розвитку, що знаходить свій прояв як у позитивних результатах її впливу, так і у ризиках, породжуваних нею, суттєво підвищують значимість науково-дослідної освітнянської компоненти. У країнах Європейської спільноти ці процеси проходять найбільш активно, про що свідчать факти з міжнародного досвіду. Так, наприклад, найвідоміші у світі університети Шотландії, Англії мають достатньо потужний науковий потенціал, що безпосередньо позитивно впливає на якість навчального процесу. Університет Глазго, заснований ще у 1451 році (четвертий серед найстаріших у Сполученому Королівстві), налічує більш ніж 100 кафедр, пропонує базові та аспірантські програми на дев'ять факультетах, визнано таким, що має національну та міжнародну науково-дослідницьку репутацію у 35 різних предметах (що складає приблизно 20%) [15]. Саугемптонський університет – один із провідних 10 науково-дослідних університетів Сполученого Королівства, де студенти отримують новітні знання та ідеї від викладачів, які визнано найвідомішими у своїх дисциплінах. Це визначилося на тому, що за результатами державної перевірки науково-дослідницької діяльності навчальних закладів вищої освіти 24 з 34 предметних галузей (70,5%), які оцінювалися, отримали найвищу оцінку "5" [16]. А за результатами проведеного дослідження навчального процесу у Гарварді зроблено наступний узагальнюючий за своїм змістом висновок: "у сучасному світі, що швидко змінюється, студентам необхідні знання з більш широкого кола проблем з більш глибоким осмисленням предметів науки і більшим охопленням міжнародних явищ" [12, с. 4]. Таким чином, для забезпечення високого якісного рівня сучасної освіти об'єктивно необхідно сформуванню адекватну науково-дослідну компоненту не тільки у підготовці фахівців, але й у процесі професійного їх зростання.

Науково-дослідна компонента у підготовці бакалаврів та магістрів – це складова навчального процесу підготовки фахівців з бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту, зміст якої визначає система принципів, методів та методик забезпечення сучасних умов формування і розвитку у студентів навичок науково-дослідної діяльності з метою сприяння їх професійному становленню і зростанню. Міжнародним освітнім стандартом 7 "Постійний професійний розвиток" визначено, що "Професійний бухгалтер має постійний обов'язок підтримувати рівень професійних знань та вмінь, який відповідає умові, що клієнт або працедавець отримає вигоду від компетентних професійних послуг, які базуються на останніх розробках цієї сфери діяльності, законодавстві та методичі. Усі професійні бухгалтери мають обов'язок розвивати та підтримувати свою професійну компетентність у сфері своєї діяльності та професійних обов'язків. Цей обов'язок стосується всіх професійних бухгалтерів,

незалежно від того, діють вони в традиційній бухгалтерській сфері чи інших сферах" [14, с. 2].

Відповідно до мети, ключовими завданнями науково-дослідної компоненти є, по-перше, забезпечення розуміння студентами сутності, особливостей різних напрямів стандартизації методологічних підходів до надання та розкриття облікової інформації у фінансовій звітності підприємств, змісту та форм адаптації законодавства України з питань бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аудиту до вимог Європейської спільноти в умовах глобалізації економік; по-друге, формування та відпрацювання навичок науково-дослідницької роботи у галузі фінансового, податкового, управлінського (аналітичного) обліку, фінансової та іншої звітності підприємств, аудиту, економічного аналізу, а також у сфері регулювання законодавчо-нормативної бази бухгалтерського обліку і аудиту та відповідних правовідносин; по-третє, забезпечення формування у студентів подальшого розвитку професійної компетентності, яка надасть їм можливість ефективно управляти надшвидкою інформаційною бізнес-економікою, враховуючи її потенційні можливості та постійно зростаючі ризики; по-четверте, сприяння постійній підтримці високого професійного рівня бухгалтерів, аудиторів, аналітиків; по-п'яте, відпрацювання навичок підготовки до публікації тез доповідей на наукових конференціях, наукових статей, розділів монографій та іншої спеціалізованої літератури з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, аудиту, економічного аналізу, податкового законодавства, корпоративного управління, інформаційних технологій у системах бухгалтерського обліку.

Досвід свідчить, що для реалізації мети та завдань науково-дослідної компоненти потрібне постійне удосконалення інших складових навчального процесу, яке одночасно забезпечуватиме підвищення якості потоків навчальної та наукової інформації. До таких складових у першу чергу необхідно віднести навчальні плани, методику викладання дисциплін, досвід викладачів та соціально-культурне і виховне середовище навчання в університетах, тобто основи етики професійної діяльності бухгалтерів, аудиторів, фінансових менеджерів, фінансових директорів, фінансових аналітиків та консультантів. Тому визначення сутності, мети та завдань науково-дослідної компоненти неможливе без таких базових положень Кодексу етики Міжнародної федерації бухгалтерів, як професіоналізм і компетентність. Кодексом визначені задачі професії бухгалтера, які полягають у тому, щоб працювати відповідно до найвищих стандартів професіоналізму з метою досягнення найвищих рівнів ефективності. Під професіоналізмом бухгалтера розуміється висока якість його діяльності як професіонала у сфері бухгалтерського обліку, що визнана клієнтами, роботодавцями та іншими зацікавленими особами. Компетентність бухгалтера – це надання професіональним бухгалтером професійних послуг з відповідною ретельністю, старанністю, компетентністю з метою отримання клієнтом або роботодавцем економічної вигоди від використання професійних компетентних послуг, і яка базується на останніх новаціях у практиці, законодавстві, методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності [7].

Професійні бухгалтери повинні надавати свої послуги відповідно до технічних, професійних, освітніх стандартів. Тому процеси стандартизації бухгалтерської освіти і практики набувають подальшої актуальності у сучасних умовах формування національної освітянської системи з підготовки фахівців з обліку та аудиту.

Стандартизація бухгалтерської освіти – це об'єктивний процес узгодження принципів складання типових навчальних планів підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту, а також відповідних методик і правил організації проведення навчання і підвищення кваліфікації. В Україні проблеми стандартизації бухгалтерської освіти стають все більш актуальними в процесі подальшого реформування національної системи бухгалтерського обліку на фоні позитивних соціально-економічних процесів на початку XXI століття. Однак, необхідно зауважити, що реально на практиці їх розв'язанням займається фактично тільки одна професійна громадська організація – Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, яка є членом Міжнародної організації бухгалтерів (IFAC). У сучасних умовах IFAC стала унікальною глобальною організацією, яка об'єднує національні бухгалтерські організації з більш ніж ста країн світу (понад 2,5 млн. бухгалтерів). До складу своїх головних чотирьох поточних ініціатив IFAC включає і розвиток професії, що неможливо забезпечити без наукової компоненти.

Міжнародні організації бухгалтерів завжди приділяли значну увагу удосконаленню міжнародних бухгалтерських освітніх програм. Майже на кожному конгресі Європейської асоціації бухгалтерів розглядаються проблеми бухгалтерської освіти. Так, наприклад, на XXII конгресі у Бордо (Франція) працювала окрема секція "Бухгалтерська освіта та наукові дослідження", на XXIV конгресі у Афінах (Греція) 12 доповідей або 3,1% всіх доповідей були пов'язані з проблемами бухгалтерської освіти [4, с. 62]. На XXVII конгресі у Празі (Чеська Республіка) було проведено симпозиум "Освіта бухгалтерів: глобалізація у зв'язку з різноманіттям у Європі", доповіді на якому охоплювали питання відповідно до трьох основних напрямів: вплив законодавства та економічного розвитку країн на бухгалтерську освіту; зростання важливості стандартів освіти та професійної діяльності; посилення ролі університетів та важливості їх співробітництва з професійними організаціями бухгалтерів [6, с. 5–6]. З 1 січня 2005 року вступили у дію Міжнародні стандарти освіти для професійних бухгалтерів: МСО1 "Вступні вимоги програми професійної бухгалтерської освіти"; МСО2 "Зміст програм професійної бухгалтерської освіти"; МСО3 "Професійні навички"; МСО4 "Професійні цінності, етика та ставлення"; МСО5 "Вимоги щодо практичного досвіду"; МСО6 "Оцінка професійних здібностей та компетентності"; МСО7 "Постійний професійний розвиток"; МСО8 "Вимоги щодо компетентності для професіоналів з аудиту". Загальна мета стандартизації – визначення методичних засад поєднання компонентів навчальних програм в процесі бухгалтерської освіти як у академічних навчальних закладах, так і у рамках програм професійних організацій, або одночасно в обох типах установ. Застосування МСО на думку їх авторів дає можливість забезпечити наступні вимоги до функцій, які повинні виконувати професійні бухгалтери. Це бути, по-перше, технічними експертами; по-друге, бізнесовими радниками; по-третє, фінансовими аналітиками; четверте, менеджерами; п'яте, фахівцями, які можуть вести переговори та спілкуватися [3, с. 3].

Активізація процесів стандартизації бухгалтерської освіти в Україні стала реальною завдяки зусиллям Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України. В результаті вже створені умови для застосування Міжнародних освітніх стандартів у процесі підготовки фахівців з бухгалтерського обліку, а саме: реалізована на практиці нова концепція національної системи бухгалтерського обліку відповідно до Закону України "Про бухгалтерський

облік та фінансову звітність в Україні", Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням Міжнародних стандартів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України, національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку; розпочалася підготовка до масштабного застосування акціонерними товариствами Міжнародних стандартів фінансової звітності, що є особливістю нового етапу формування сучасної моделі національної системи бухгалтерського обліку; розширюються творчі зв'язки з професійними організаціями бухгалтерів та аудиторів, з вищими навчальними закладами країн, де накопичений досвід застосування міжнародних освітніх стандартів у навчальному процесі; реалізуються вимоги Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні, затверджені Кабінетом міністрів України.

Для забезпечення високого рівня ефективності процесу стандартизації бухгалтерської освіти необхідно також орієнтуватися на освітні стандарти ООН та дотримуватися наступного:

Постійно уточнювати перелік дисциплін, що включаються у навчальні плани підготовки бакалаврів і магістрів з урахуванням результатів аналізу навчальних планів провідних університетів світу. Наприклад, у російських університетах, де проводиться підготовка фахівців з обліку та аудиту, вважається доцільним, щоб питома вага обов'язкових дисциплін складала 61–62% навчального часу, у тому числі обліково-аналітичних дисциплін – 44–45%, дисциплін за вибором – 28–30%, дисциплін за вільним розкладом – не більше 10%. Відомо, що обов'язкові дисципліни – це ті дисципліни, без яких студент не може отримати диплом. Так, наприклад, у Барселонському університеті (Іспанія) їх близько тридцяти. Дисципліни за вибором – це ті дисципліни, що студенти вибирають за своїм бажанням з метою підвищення рівня знань, кожна з них вивчається протягом одного семестру (в університеті більшість цих дисциплін поділяється на 5 областей знань, кожна з яких має свою спеціалізацію і на яку виділяються кредити). Дисципліни за вільним розкладом студенти університету вільно вибирають відповідно до своїх різноманітних інтересів. Вони можуть бути різними і не мати нічого спільного зі спеціалізацією. Склад цих предметів студенти вибирають з: навчального плану кожної області знань спеціальності; навчальних планів кожної спеціальності Барселонського університету; практичних занять у фірмах, компаніях та на підприємствах.

Використання для набуття студентами практичних навичок з обліково-аналітичних дисциплін не тільки такої традиційної форми, як виробнича практика, але й лабораторних практикумів – наскрізних задач з фінансового, управлінського та податкового обліку, фінансового обліку за МСФЗ, аудиту, економічного аналізу.

Забезпечення спеціалізацій (як правило, в межах п'яти напрямів).

Складання навчальних програм зі спеціальних дисциплін обліково-аналітичного блоку повинно відбуватися відповідно до вимог Міжнародної федерації бухгалтерів до професійної освіти. У сучасних умовах ці вимоги базуються на Міжнародних стандартах освіти, Міжнародних стандартах фінансової звітності, міжнародних аудиторських стандартах та Типовій програмі професійної освіти бухгалтерів ООН.

До складу питань на державному екзамені обов'язково включаються питання з обліку, економічного аналізу, аудиту, завдання з розв'язання господарських ситуацій відповідно до сучасного стану розвитку діяльності суб'єктів господарювання у країні.

Постійно підвищувати якість магістерської підготовки, для цього розробляти нові програми з метою отримання магістрами навичок сучасної науково-дослідної, науково-педагогічної та консультативної діяльності.

Треба зазначити, що ці орієнтири поступово реалізуються кафедрою обліку та аудиту Київського національного університету імені Тараса Шевченка у процесі підготовки фахівців з обліку і аудиту.

З метою надання допомоги студентам у визначенні орієнтирів у такій складній освітній моделі необхідно розробляти детальні спеціальні поради. Так, наприклад, у Барселонському університеті у спеціальних порадах студентам було також рекомендовано наступне: насамперед студентам не треба квапитися з вибором спеціалізації вже на першому курсі. Краще визначити свій вибір на другому курсі, коли вже відбулося ознайомлення із предметами; доцільніше, щоб предмети на вибір відповідали інтересам студента по додатковому навчанню; предмети за вільним розкладом повинні розширювати культурний й інтелектуальний кругозір студента (ці науки повинні допомогти студентові усвідомити і зрозуміти суспільство, у якому він живе і буде працювати); кожному студентові призначається один науковий керівник, з яким студент обговорює всі питання щодо навчального плану; протягом одного курсу керівник з студентом проводить мінімум три співбесіди; студент повинний мати комп'ютер і калькулятор або вільний доступ до цього устаткування; студент повинний поступово створювати свою особисту бібліотеку; студент повинний відвідувати бібліотеку для одержання інформації зі спеціалізованих книг; студентові рекомендується брати участь у різних заходах університету: лекціях, з'їздах, наукових конференціях, семінарах тощо; студентові необхідно підписатися на науковий журнал за його спеціальністю, а також постійно стежити за інформацією в газетах і по телебаченню; студент повинний здавати всі екзамени по обов'язковим предметам, якщо він має намір продовжувати навчання на наступний рік.

Стосовно прогнозів на майбутнє, необхідно вказати, що значення процесів підвищення якості бухгалтерської освіти, у тому числі й науково-дослідної компоненти, буде далі зростати під впливом розробки, прийняття та впровадження нових методологічних принципів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, аудиту, принципів корпоративного управління, принципів банківського нагляду, страхової діяльності, трактування банкрутства.

З метою удосконалення науково-дослідної компоненти у процесі підготовки бакалаврів та магістрів з обліку і аудиту треба звернути увагу на міжнародний досвід довузівської підготовки майбутніх фахівців з обліку та аудиту у середній школі. Наприклад, досвід Ірландії [11, с. 14] свідчить, що отримання професії бухгалтера в цій країні відбувається шляхом надбання наукового ступеня (вищої освіти) в бухгалтерії або бізнесі з урахуванням результатів їх підготовки у середній школі. Так, школярам двох категорій: А) що вивчають бухгалтерію в середній школі; і Б) що не вивчають бухгалтерію, були задані питання, якою вони бачать бухгалтерію, виходячи з чотирьох критеріїв: як нудну, точну, мотивовану відповідністю, визначену діяльність. Різниця у відповідях була вагомою. Школяри, що вивчають бухгалтерію, визначили професію як менш нудною, точною, менш мотивованою, визначену діяльність. Зрозуміло, що позитивним є продовження навчання з бухгалтерії в першу чергу тими школярами, які мають здібності для розвитку професії. Школяри також відмітили, що на їх погляд вплинули три основних чинника: по-перше, рівень викладання предмету у школі; по-друге, фактична інформованість; по-третє, викладачі. Була також вислов-

лена думка, що викладання у школі бухгалтерії дає можливість затвердити професію бухгалтера в суспільстві як елітарну, місія якої – задоволення інформаційних потреб з метою прийняття ділових рішень.

Ще одним напрямом удосконалення науково-дослідної компоненти є активізація міждисциплінарних зв'язків обліково-аналітичного блоку, а саме – розгляд обліково-аналітичних категорій як базових для інших економічних дисциплін, дослідження методологічних засад більш чіткого визначення понятійного апарату, а також взаємозв'язків між категоріями різних навчальних блоків різних за спеціалізацією кафедр.

Проведене дослідження дає змогу сформулювати наступні висновки. Науково-дослідна компонента є важливою складовою сучасного процесу підготовки фахівців з бухгалтерського обліку, економічного аналізу і аудиту у класичних університетах, зміст якої включає специфічні методики та організаційні засади формування і розвитку у студентів навичок науково-дослідної діяльності для сприяння їх професійному становленню і зростанню. По-друге, розвиток науково-дослідної компоненти на сучасному етапі організації навчального процесу знаходиться під впливом головним чином стандартизації бухгалтерського обліку та бухгалтерської освіти в усьому світі, підвищення вимог до практичного досвіду, необхідності забезпечення постійного професійного розвитку та професійної компетенції, що дає можливість сформулювати такі якісні характеристики науково-дослідної компоненти, як цілеспрямованість, поетапність, доступність, вимогливість, керованість. По-третє, науково-дослідна компонента активно впливає на весь процес підготовки фахівців з обліку, економічного аналізу та аудиту, сприяючи підвищенню його якості та зростанню ефективності. Тому на сучасному етапі

підготовки бакалаврів та магістрів з обліку та аудиту в класичних університетах необхідно розробити комплексну освітню програму з включенням розділу довузівської підготовки з бухгалтерії у середній школі. Також, актуальним напрямом подальшого дослідження науково-дослідної компоненти є дослідження та удосконалення механізму її впливу на підвищення статусу класичного університету, створення університетської творчої кооперації праці випускників-обліковців, а також участь у розробці та впровадженні національного освітнього стандарту для бухгалтерів.

1. Бек У. Что такое глобализация?: Пер. с нем. – М., 2001.
2. Булгаков С.Н. История экономических учений. – М., 1911.
3. Важливість освіти бухгалтерів. // Школа професійного бухгалтера, 2004 – № 9 (33).
4. Гельман В. Европейский форум бухгалтеров // Приложение к журналу "Бухгалтерский учет". – 2001. – № 5. Глобализация: многостороннее измерение / За ред. В. Михайлова, В. Буянова. – М., 2004.
6. Голов С. XXV11 конгрес Європейської асоціації бухгалтерів // Школа професійного бухгалтера. – 2004. – № 9 (33).
7. Международные стандарты аудита. Кодекс этики международной федерации бухгалтеров. Пер. с англ. / Ред. К.В. Алтухов и др. – М.; К.: International Federation of Accountants, 2005.
8. Міжнародний освітній стандарт 8 "Вимоги щодо компетентності для професіоналів з аудиту". // Школа професійного бухгалтера, 2007 – № 4 (76).
9. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 / Пер. з англ. за редакцією С.Ф. Голова. – К., 2005. – Ч.1.
10. Пляйс Я. Об адаптации сферы образования и науки транзитного общества к процессам глобализации // Вестник Финансовой академии. – 2005. – № 1 (33).
11. Погляд випускників ірландських середніх шкіл на діяльність бухгалтера та бухгалтерську професію. За матеріалами XXVII Конгресу Європейської асоціації бухгалтерів. // Школа професійного бухгалтера. – 2004. – № 9 (33).
12. Салим Хан. Модернізація економічного образования в условиях глобальной экономики // Вестник Финансовой академии. – 2005. – № 1 (33).
13. Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні // www.minfin.gov.ua
14. Федерация професійних бухгалтерів і аудиторів України (ФПБАУ) // Школа професійного бухгалтера, 2007 – № 2 (74).
15. www.gla.ac.uk/studying/international.
16. www.soton.ac.uk/international.

Надійшла до редколегії 10.11.07

Н. Ковтун, докт. екон. наук, проф.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ТА КАТЕГОРІЙ

У статті розглянуті теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності з точки зору акцентування уваги на сутності та співвідношенні основних понять і категорій, що характеризують інвестиційний процес та діяльність суб'єктів інвестування.

In work there are the considered theoretical bases of investment process and investment activity from the point of view accenting of attention on essence and correlation of basic concepts and categories, which characterize an investment process and activity of subjects of investing.

На сьогодні немає ще однозначного трактування основних термінів, що використовуються в інвестиційній сфері, як в зарубіжній, так і у вітчизняній літературі. Одним з невирішених питань є відсутність узгодженості думок авторів щодо визначення понять інвестиції, інвестиційний процес, інвестиційна діяльність, інвестування, фінансування. Це пов'язано з тим, що автори розглядають інвестиційну сферу без урахування її складності та структурної неоднорідності, що призводить до одностороннього трактування основних понять, що пов'язані з інвестуванням.

Аналіз наукових публікацій свідчить, що дослідженню проблем інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності присвячено багато робіт зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів та практиків: Бірмана Г., Шмітта С., І.А. Бланка, Гітмана Л.Дж., Джонка М.Д., М.А. Лімітовського, Т.В. Майорової, А.В. Мертенса, А.А. Пересади, Френка Фабозці, Уільяма Шарпа [1–9] та багато інших. Проте окремі теоретичні та методологічні питання вивчення інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності досліджені недостатньо. Мета дослідження полягає у висвітленні суті категорій "інвести-

ції", "інвестування", "інвестиційний процес", "інвестиційна діяльність" і на основі аналізу основних складових інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності обґрунтувати доцільність їх використання залежно від рівня функціонування інвестиційної системи.

Термін "інвестиції" походить від англійського слова "to invest", що означає "вкласти". У Великому економічному словнику інвестиції визначаються як сукупні витрати, реалізовані у формі довгострокових вкладень капіталу у промисловість, сільське господарство, транспорт та інші галузі господарства [10, с. 156]. У Міжнародних стандартах обліку та аудиту інвестиції – це частина активу, що необхідна підприємству для накопичення багатства (капіталу) шляхом вкладення коштів, амортизації капіталу та отримання інших вигод інвестором, подібних доходам від торговельних відносин [11].

В широкому розумінні інвестувати – це "розлучитися з грошима, аби отримати більшу їх суму в майбутньому" [9, с. 1], тобто вкласти капітал з метою його подальшого збільшення за умов, що приріст капіталу буде достатнім для того, щоб компенсувати інвесторові відмову від користування наявними ресурсами для спожив-